

Eurypides ▶

Eurypides „Elektra”

premiera: 16 lutego 2008, Duża Scena
spektakl inspirowany myślą Michela Foucault
tłumaczenie: Jerzy Łanowski
reżyseria i opracowanie muzyczne: Natalia Korczakowska
dramaturgia: Tomasz Śpiewak
scenografia i kostiumy: Anna Met
zdjęcia i światło: Prot Jarnuszkiewicz
operator kamery: Marcin Laskowski
asystent reżysera: Jarosław Dziedzic

aktorzy:

Iwona Lach – Elektra
Anna Paruszyńska (gościnnie) – młoda Elektra
Piotr Żurawski – Orestes
Jarosław Dziedzic – Pylades, Sługa Snu Agjistos
Andrzej Kępczyński – Rolnik
Piotr Koniecznyński – Posłaniec, Agjistos
Bogusław Siwko – Agamemnon
Irmína Babińska (gościnnie) – Chór (Norma I), Starzec
Lidia Schneider – Chór (Norma II), Klytajmestra
Anna Ludwicka – Przędownica Chóru (Norma III)
Robert Mania – Dioskur

ELEKTRA

dyr. ds. technicznych: Ryszard Pałac, akustycy: Mariusz Czechowicz, Jarosław Kyrzcz, Konrad Sobieszczuk, Waldemar Soboń, elektrycy: Łukasz Izdebski, Adam Januszkiewicz, Piotr Makara, brygadziści sceny: Aleksander Datkun, maszyniści sceny: Tomasz Halkiewicz, pracownia malarska: Ewa Chorażyczewska, pracownia stolarska: Daniel Datkun, Adam Klin, Waldemar Kotowski, pracownia krawiecka: Halina Cicha, Elżbieta Wójcik, pracownia fryzjerska: Małgorzata Spanier, garderobiane: Grażyna Dutkiewicz, Renata Hanusz, rekwizytor: Łukasz Dudek, współpraca z zagranicą: Jolanta Adamczyk

Bilety: 075 64 28 130, widownia@teatr.jgora.pl
Kasa: wt. - pt., godz. 9.00-16.00 i na godzinę przed spektaklem
www.teatr.jgora.pl

Licencja na wystawienie utworu została wydana przez Stowarzyszenie Autorów ZAiKS.

W programie wykorzystano teksty pieśni z cyklu *Pieśni Dokumentalne* Natalii Korczakowskiej, oparte na cytatach z pism Michela Foucault.

Za zgodę na wykorzystanie cytatów realizatorzy dziękują tłumaczom książek Foucault *Nadzorować i karać* (przekład: Tadeusz Komendant, Wydawnictwo ALETHEIA, Warszawa 1998) i *Narodziny kliniki* (przekład: Paweł Pieniążek, Wydawnictwo KR, Warszawa 1999) oraz Wydawnictwu ALETHEIA.

Szczególne podziękowanie dla Marcina Maseckiego
Natalia Korczakowska

W opracowaniu muzycznym wykorzystano m.in. utwory z płyty *TAQ Live in Mińsk Mazowiecki* Marcina Maseckiego, Gartha Stevensona, Ziva Ravitza:
BOLERO - motyw przewodni
IMPROVISATION II - motyw Agamemnona

zdjęcia do programu: Prot Jarnuszkiewicz
projekt programu: kiwimandaro

TEATR NORWIDA
Teatr Jeleniogórski
dyrektor naczelny: Bogdan Napiła
Sceny: Animacji i Dramatycznej im. C.K. Norwida
dyrektor artystyczny: Wojciech Klemm
licencjariusz: Joanna Wichowska

sponsor:

Teatr Jeleniogórski jest uczestnikiem międzynarodowego projektu współpracy teatralnej MAGIC NET finansowanego przez Unię Europejską

Education and Culture

Culture 2000

Eurypides ▶ ELEKTRA

RYSUNEK TECHNICZNY

Zamknięta, poszatkowana,
nadzorowana w każdym punkcie przestrzeń,
gdzie wszystkie osoby zostały osadzone
na ustalonych miejscach,
gdzie najdrobniejsze ruchy są kontrolowane,
wydarzenia rejestrowane,
gdzie władza jest sprawowana niepodzielnie
w zgodzie ze swoim hierarchicznym obrazem,
gdzie każda jednostka jest stale cechowana,
badana
i zaliczana
do żywych,
chorych,
albo umarłych
– przestrzeń ta stanowi zwarty model urzędnictwa dyscyplinarnego.
Wystarczy teraz umieścić w centralnej wieży nadzorczą,
a w każdej celi zamknąć szaleńca,
chorego,
skazańca,
robotnika
albo ucznia.
Ile klatek tyle teatrzyków,
gdzie każdy aktor jest sam,
doskonale zindywidualizowany
i bezustannie widoczny.
Pełne światło i spojrzenie nadzorcy zniewalają bardziej niż mrok,
który ostatecznie osłania.
Widzialność jest pułapką.
Z punktu widzenia więźnia
jest to skonfiskowana i podglądana samotność.
Odpowiedzią na dżumę jest ład!
Zaś jego funkcją niwelowanie każdego zamętu!
Zrodzonego z choroby, która rozprzestrzenia się, gdy mieszają się ciała!
zrodzonego ze zła, które mnoży się, kiedy strach i śmierć zacierają zakazy!
Ład wyznacza każdemu jego miejsce!
każdemu jego ciało!
każdemu jego chorobę i śmierć!
każdemu, co mu się należy
– dzięki wszechobecnej
i wszechwidzącej
władzy, która regularnie i nieprzerwanie wprowadza w swój obręb podziały.
Za urządzeniem dyscyplinarnym kryje się strach przed "zarażeniem"
dżumą,
buntem,
zbrodnią,
włóczęgostwem,
dezercją,
przed ludźmi, którzy pojawiają się i znikają, żyją i umierają w nieładzie.

LEKCJA ANATOMII

II/III
Jedni będą skazani na powieszenie;
Inni na obcięcie dłoni czy obcięcie lub przebicie języka, a potem na powieszenie;
Inni na łamanie kołem i konanie żywcem po obcięciu im członków;
Inni na łamanie, aż nastąpi śmierć naturalna; inni na uduszenie, a potem łamanie;
Inni na spalenie żywcem;
Inni na spalenie po uprzednim uduszeniu; inni na obcięcie lub przebicie języka,
a następnie spalenie żywcem;
Inni na rozdarcie w cztery konie;
Inni na ścięcie głowy;
Inni wreszcie na roztrzaskanie głowy.
Oto liturgia kaźni
I
Publiczna egzekucja,
choćby popieszna i codzienna,
daje się wpisać w cały szereg rytuałów
obalanej i przywracanej władzy.
Kaźń jest sztuką podtrzymywania życia w cierpieniu.
Istnieje coś takiego
jak kodeks prawny bólu: ilość uderzeń białą,
miejsce napiętnowania rozpalonym żelazem,
długość agonii na stosie lub kole...
III
Poezja Dantego ujęta w prawo...
I
No w każdym razie, rozległa, fizyczna
i sądowa wiedza.
Rytuał kaźni ma piętnować ofiarę.
Czy to przez bliźnię, którą pozostawia na ciele...
III
...czy to przez rozgłos, jaki się wokół niej czyni...
I
pozbawić czci tego, kto jej podlega.
II
Widzimy jak na zimno i bez skrępowań popełniane jest
morderstwo! Które przed chwilą przedstawiano nam
jako strasliwą zbrodnię!
– Kamera, słodziutki, na mnie teraz.
Tak. Dziękuję
– Nowoczesne rytuały kary głównej
polegają na dwojakim procesie:
zamieraniu spektaklu i anulowaniu bólu.
Ta sama śmierć dla wszystkich,

śmierć, która nie trwa dłużej niż chwilę,
której nie trzeba ani za życia opóźniać,
ani pośmiertnie przedłużać.
Zredukowanie "tysiącokrotnej śmierci"
do Kary Śmierci
czyli do prostej egzekucji kapitalnej
wyznacza zupełnie nową moralność
właściwą aktowi kary.

I
Kara śmierci jest haribą! Którą sprawiedliwość
wymierza ze wstydem skazanemu.

III
Proszę pana, proszę kamerę tutaj.
Tak. Bliżej. Proszę zbliżenie szybcutko.
Tak. Dziękuję
– Nie tykać ciała.

II
A w każdym razie jak najmniej!
Co jest kurwa! Na mnie kamera proszę teraz!
Tak. Spokojnie. Niech się pan nie denerwuje
– I to po to żeby osiągnąć w nim czegoś,
co nie jest już samym ciałem!

I
Kiedy zbliża się moment egzekucji,
delikwentom robi się zastrzyki znieczulające.
Oto utopia sądowego wstydu:
odebrać życie, unikając złego samopoczucia,
wymierzyć karę nie powodując bólu!

II
Najsilniejszy ból pochodzi nie od ran, ale od świadomości,
że za godzinę, potem za dziesięć minut,
potem za pół godziny,
potem za pół minuty,
potem za chwilę, zaraz
– dusza wyleci z ciała
i że już nie będzie się człowiekiem;
a najważniejsze to, że na pewno.

[I i III: *klótnia o kamerę*]

III
Człowiek, o którym tyle nam mówią
i do wyzwolenia którego wzywają
jest już sam w sobie wynikiem
głębokiego ujarzmienia.
Zamieszkuje w nim dusza,
a jest ona częścią panowania władzy nad ciałem.
Dusza – skutek i narzędzie
pewnej politycznej anatomii.
Dusza – więzienie ciała

I
Odnajdujemy tu wszystkie elementy teatru grozy.
III

Trzeba karać nie mniej, ale karać lepiej,
wprowadzić głębiej władzę karania w ciało społeczne.
Skoro nie chodzi już o ciało
i nie chodzi o duszę,
chodzi zatem o Wizerunek. Jest przecież rzeczą jasną,
że nasza epoka ceni wyżej obraz
niż rzecz, kopię niż oryginał,
wyobrażenie niż rzeczywistość,
pozór niż istotę. Świętą jest dla niej
tylko ułuda, a prawda profanacją.
Oto sztuka karania podniesiona do najwyższej subtelności.

I/II/III
Kaźń jest sztuką podtrzymywania życia w cierpieniu.
Kaźń jest przestrożą zawartą w figurze spektaklu.
Kaźń jest spektaklem, w którym ofiara reprezentuje lud, a kat władzę.
Kaźń jest finałem wyrachowanego stopniowania cierpień.
Kaźń jest techniką, a nie bezprawnym wybuchem wściekłości.
Kaźń jest antycypacją potępienia na tamtym świecie.
Kaźń jest teatrem plekieł.

Kaźń to poezja Dantego ujęta w prawo.
Kaźń jest składnikiem liturgii karnej.
Kaźń nie przynosi wybaczenia; wypisuje wokół czy na samym ciele skazańca
znaki, które nie powinny ulec zatarciu.
Kaźń jest to teatralne odtworzenie zbrodni czyni ją publiczną w jej
prawdziwości, a zarazem dokonuje jej zniesienia poprzez śmierć winnego.
Kaźń jest to rytuał polityczny.